

І досціп, і мудрасць

Якуб КОЛАС

Не той дужы, хто коней стрымлівае,
а той, хто сябе стрымлівае.

Прыказка.

Якуб Колас — майстар не толькі пейзажнай лірыкі, паэтычнага эпасу, але і аўтар гумарыстычных, сатырычных твораў. Ён стварыў дасціпныя, іранічныя і вясёлыя байкі.

Байка «Конь і сабака» была напісана ў красавіку 1907 года, змешчана ў кнізе «Другое чытанне для дзяцей беларусаў».

Конь і сабака

Свабодны конь гуляў на волі,
І хвост, і грыву распусціў,
Іржаннем ён сваім будзіў
І лес стары, і чыста поле.

Убок праходзіў стараніўся,
Яму дарогу уступаў.
Ад страху Рудзька прытуліўся
І толькі ціхенька брахаў.

Каня злавілі, прывязалі,
На вобруць¹, беднага, ўзялі,
Аборкай² ногі абвілі
І борзды бег яго стрымалі.

З-за вугла вылазіць Рудзька:
— Гаў-гаў-гаў! — давай брахаць.
За хвост каня кусае цюцька —
Не адцягнуць, не адагнаць!

Малыя дзеці тут гулялі,
Дзівілісь многа і казалі
(Па дурнаце не разбіралі —
Дзіця малое, як ягня):
— А Рудзька дужшы за каня!

1. Пры дапамозе якіх мастацкіх сродкаў мовы аўтар стварыў вобразы персанажаў байкі — дужага і незалежнага каня і палахлівага цюцькі Рудзькі?
2. Чаму сабака Рудзька баяўся каня на волі? Прыгадайце, як Рудзька раптам асмялеў.
3. Назавіце рысы характару людзей, што ўвасобіў пісьменнік у вобразе каня.
4. Якія чалавечыя заганы высмейваюцца ў байцы?
5. Ці правільна ацанілі паводзіны Рудзькі малыя дзеці? Прачытайце з захаваннем адпаведнай інтанацыі заключныя словы байкі: *А Рудзька дужшы за каня!* Чаму гэта ацэнка ўспрымаецца недарэчнай?
6. Падрыхтуйце выразнае чытанне байкі. Вызначце ў ёй *лагічныя паўзы* і расстаўце *лагічныя націскі*. Прадумайце тэмп, рытм і інтанацыю чытання байкі па ролях.
7. Вывучыце байку Якуба Коласа «Конь і сабака» на памяць.

¹ *Вобруць (аброць)* — частка вупражы, надзяваецца каню на галаву.

² *Аборка (пўта)* — кароткая вяроўка.